

سۇئال

مەن يېمەك-ئىچمەك مەھسۇلاتلىرىنى توپ تارقىتىدىغان ئورۇندا ئىشلەيمەن، دۇكانلارغا تارقىتىلىدىغان مېۋە-چىۋە، سەي-كۆكتات ۋە ھەرتۈرلۈك گۆشلەرنى ئامباردىن ماشىنىغا بېسىش جەريانىدا چوشقا گۆشى ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسىلەرنى خېرىدارنىڭ تەلىپى بويۇنچە يۆتكەشكە مەجبۇر بولىمەن. بۇ ئورۇندا مەزكۇر ئىشلارنى قىلىشىمغا شەرىئەتنىڭ ھۆكۈمى نېمە؟ تىز تاماقخانا ۋە رىستورانلاردا ئىش پۇرسىتى مەۋجۇت ئەمما ئۇلارمۇ بەزى تاماق تۈرلىرىگە توڭگۇز گۆشى ئىشلىتىدۇ، بۇنىڭغا ئوخشىغان ئورۇنلاردا خىزمەت قىلىشىمنىڭ ھۆكۈمى نېمە؟.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق ھەمدۇ-سانا ۋە مەدھىيە جانابى ئاللاھقا خاستۇر.

مۇسۇلماننىڭ چوشقا گۆشى سېتىشى ياكى چوشقا گۆشى ساتىدىغان تىجارەت مەركەزلىرىدە ئىشلىشى، چوشقا گۆشى ياكى شۇنىڭغا ئوخشىغان دىنىمىزدا چەكلەنگەن نەرسىلەرنى يۆتكەپ بېرىپ ھەق ئېلىشى جايز ئەمەس. بۇ ھەقتە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دەيدۇ: ئاللاھ ۋە ئاللاھنىڭ رەسۇلى بۇتقا چوقۇنۇشنى، توڭگۇز گۆشى يېيىشنى، ئۆزى ئۆلۈپ قالغان ھايۋاننى ئىستىمال قىلىشنى، مەست قىلغۇچى نەرسىلەرنى سېتىشنى ھارام قىلدى. [بۇخارى ۋە مۇسلىم رىۋايىتى].

شۇنىڭدەك، تىز تاماقخانا ۋە رىستورانلاردا، شەرىئەتتە ئىستىمال قىلىش چەكلەنگەن نەرسىلەرگە ياردەملىشىش، ھاراق توشۇش ۋە خېرىدارلارغا ھاراق قۇيۇش، ھارام ھايۋانلارنىڭ گۆشلىرىنى توشۇش ۋە سېتىش جايز ئەمەس. بۇ ھەقتە ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ ۖ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ** تەرجىمىسى: ياخشى ئىشقا ۋە تەقۋادارلىققا ياردەملىشىڭلار، گۇناھقا ۋە زۇلۇمغا ياردەملەشمەڭلار، ئاللاھنىڭ نازابىدىن قورقۇڭلار، ئاللاھنىڭ نازابى ھەقىقەتەن قاتتىقدۇر. [سۈرە مائىدە 2-ئايەتنىڭ بىر قىسمى].

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أَلْمَيْتَةَ وَالذَّمَّ وَالْحَمَّ أَلْحَنِزِيرِ وَمَا أَهْلَ لَغَيْبٍ ۚ وَاللَّهُ بِهِ عَلِيمٌ ذَاكِرٌ ۚ وَالْمَوْتُ قُوْدَةٌ وَالْمُتَرَدِّبَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبْعُ إِلَّا مَا ذَكِّيْتُم ۚ تەرجىمىسى: سىلەرگە ئۆزى ئۆلۈپ قالغان ھايۋان، قان، چوشقا گۆشى، ئاللاھتىن غەيرىنىڭ (يەنى بۇتلارنىڭ) نامى تىلغا ئېلىنىپ بوغۇزلانغان ھايۋان، بوغۇپ ئۆلتۈرۈلگەن ھايۋان، ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈلگەن ھايۋان، (ئېگىزدىن) يىقىلىپ ئۆلگەن ھايۋان، (ھايۋانلار تەرىپىدىن) ئۈسۈپ ئۆلتۈرۈلگەن ھايۋان، يىرتقۇچ ھايۋانلار يېرىپ ئۆلتۈرۈپ يېگەن ھايۋاننىڭ گۆشىنى يېيىش ھارام قىلىندى. لېكىن يۇقىرىقى بەش تۈرلۈك ھايۋاندىن جېنى چىقىمىغان چاغدا بوغۇزلىغانلىرىڭلار ھالال بولىدۇ. [سۈرە مائىدە 3-ئايەتنىڭ بىر قىسمى].**

مۇسۇلماننىڭ ئاللاھتىن قورقۇشى، ھالال كەسىپتىن رىزىق ئىزدىشى، دىندا چەكلەنگەن كەسىپلەر بىلەن شۇغۇللانماسلىقى لازىمدۇر. شەرىئەتتە چەكلەنگەن كەسىپلەر بىلەن شۇغۇللانغۇچىلار توغرىسىدا رەسۇلۇللاھ ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيدۇ: **ھارامدىن غىزالاندۇرۇلغان جىسىم جەھەننەمگە ھەقىقەتتۇر.** [تەبەرانى رىۋايىتى].

سەئۇدى ئەرەبىستان ئىلمى تەتقىقات دىنى پەتىۋا تەشۋىقات كومىتېتىدىن، چوشقا گۆشى ۋە ھاراق ساتىدىغان رىستورانلاردا ئىشلەش توغرىسىدا سورىغاندا، تۆۋەندىكىدەك جاۋاب بېرىدۇ: مۇسۇلمان ئۈچۈن، ئىسلام دىنىدا يېيىش-ئىچىش چەكلەنگەن چوشقا گۆشى ۋە ھاراققا ئوخشىغان يېمەك-ئىچمەكلەرنى ساتىدىغان ئورۇنلاردا ئىشلەش ۋە ياردەملىشىش ھارامدۇر. مەزكۇر خىزمەت ئارقىلىق تاپقان پۇل ھارامدۇر. چۈنكى بۇ چەكلەنگەن ئىش ۋە گۇناھ-مەسىيەتكە ھەمكارلاشقانلىق بولۇپ، بۇ ھەقتە ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَىٰ آلِيهِمْ وَلَا يُعِدُّوهُنَّ تَرَجِمِيسِي: گۇناھقا ۋە زۇلۇمغا ياردەملەشمەڭلار.** [سۇرە مائىدە 2-ئايەتنىڭ بىرىقىسمى].

سىزگە بىزنىڭ نەسەبىتىمىز: يۇقىرىدا زىكىر قىلىنغان رىستوران ۋە تىز تاماقخانىلارغا ئوخشاش ئورۇنلاردا خىزمەت قىلىشتىن ساقلىنىڭ. بۇنداق قىلغانلىقىڭىز، ئاللاھ چەكلىگەن نەرسىلەرگە ياردەم بېرىشتىن توسالغانلىقىڭىزدۇر.

[سەئۇدى ئەرەبىستان ئىلمى تەتقىقات دىنى پەتىۋا تەشۋىقات كومىتېتى 13/49].

خۇلاسە: يېمەك-ئىچمەك مەھسۇلاتلىرىنى توپ تارقىتىدىغان ئورۇنلاردا، ئىسلام دىنىمىزدا چەكلىمە قويۇلغان ھارام نەرسىلەرنى سېتىش، توشۇش ۋە يۈتكىمەسلىك ۋە مۇئامىلە قىلماسلىق شەرتى ئاستىدا ئىشلىشىڭىز بولىدۇ.